

OKRUGLI STOL
PRAVNI OKVIR ZA LUKE NAUTIČKOG TURIZMA

Modernizacija prava
Knjiga 42

Glavni urednik serije:
Akademik Jakša Barbić

Adresa uredništva:
Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
Znanstveno vijeće za državnu upravu,
pravosuđe i vladavinu prava
Trg Nikole Šubića Zrinskog 11, 10000 Zagreb
Tel. 4895-169

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne
knjižnice u Zagrebu pod brojem 001002305.

ISBN 978-953-347-216-4

HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI
Znanstveno vijeće za državnu upravu, pravosuđe i vladavinu prava

PRAVNI OKVIR ZA LUKE NAUTIČKOG TURIZMA

Okrugli stol održan 8. veljače 2018.
u palači Akademije u Zagrebu

Uredio:
Akademik Jakša Barbić

Zagreb, 2018.

Doc. dr. sc. Adriana Vincenca Padovan, znanstveni suradnik, Jadranski zavod Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Dr. sc. Vesna Skorupan Wolff, znanstveni savjetnik, Jadranski zavod Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

ZAKONSKA RJEŠENJA DE LEGE FERENDA ZA NAPUŠTENA PLOVILA U MARINAMA

1. Uvod

Istraživanje u okviru znanstvenog projekta DELICROMAR¹ ukazuje na to da se velika većina marina u Hrvatskoj susreće s problemom takozvanih napuštenih plovila.² Točnije, pojam napuštenog plovila u ovom kontekstu nije kao takav posebno definiran domaćim pravom, već je kao izraz uvriježen u svakodnevnom jeziku prakse, a misli se na brodice i jahte koje se nalaze u marinama na vezu u moru ili na suhom vezu, čiji su vlasnici odnosno korisnici protekom vremena postali nepoznati ili nedostupni, za koje više nitko ne plaća naknadu za vez i druge usluge marine, i općenito o kojima jednostavno više nitko ne brine. Dakle, u ovom kontekstu pojam napuštenog plovila nema konotacije napuštene stvari kao

1 Rad je rezultat istraživanja u okviru znanstvenoistraživačkog projekta Jadranskog zavoda Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti pod nazivom *Razvoj suvremenog pravnog i osigurateljnog režima za hrvatske marine – unapređenje konkurentnosti, sigurnosti, sigurnosne zaštite i zaštite morskog okoliša* (DELICROMAR), br. UIP-11-2013-3061, koji financira Hrvatska zaklada za znanost, www.delicromar.hazu.hr.

2 U okviru projekta DELICROMAR metodom upitnika i intervjua proveli smo istraživanje u 35 hrvatskih marina, čime smo obuhvatili 12 koncesionara marina u Hrvatskoj. Osim toga, u okviru istraživanja intervjuirali smo i određen broj marina u Crnoj Gori, Sloveniji, Španjolskoj, Italiji te na Malti te možemo zaključiti da su napuštena plovila problem svojstven poslovanju marina općenito.

ničije stvari (*res derelicta* i *res nullius*) u stvarnopravnom smislu,³ već se primarno odnosi na činjenično stanje stvari.

Uzroci ove pojave mogu biti razni, od financijskih poteškoća na strani vlasnika plovila, gubitka interesa vlasnika za daljnjom uporabom plovila male tržišne vrijednosti, velike starosti plovila ili oštećenja i posljedično njegova lošeg stanja, pitanja nasljedstva nakon smrti vlasnika, nerazriješenih imovinskih odnosa među razvedenim supružnicima, itd. Međutim, opći trend porasta broja napuštenih plovila bilježi se u godinama ekonomske krize, a općenito je u ovom kontekstu relevantan i podatak da između 1% i 2% od ukupno 6 miliona jahti i brodica u Europi, tj. barem 80,000 takvih plovila godišnje izlazi iz uporabe, od čega se samo oko 2,000 reciklira.⁴ Imajući u vidu da prosječan životni vijek ovih plovila danas doseže oko 30 godina, a ponekad može trajati i 40 – 45 godina, problem napuštenih plovila općenito predstavlja ozbiljan rizik za okoliš i izazov u kontekstu gospodarenja otpadom.⁵

Kad je riječ o napuštenom plovilu u marini, može se, primjerice, raditi o jahti inicijalno velike vrijednosti, no protekom vremena, bez potrebnog održavanja, u uvjetima izloženosti utjecajima mora, vlage, soli i atmosferskih prilika, dolazi do njenog relativno brzog propadanja i gubitka tržišne vrijednosti. Osim toga, takvo plovilo⁶, ako se nalazi na vezu u moru, predstavlja opasnost u smislu sigurnosti plovidbe i zaštite morskog okoliša, pa će ga marina⁷ kao tijelo koje upravlja lukom prije ili kasnije biti prisiljena, ako je to moguće, staviti na suhi vez. Ako je, pak, riječ o takvom plovilu ili je plovilo u takvom stanju da ga se ne može izvaditi iz mora, marina će vjerojatno imati troškove njegova održavanja u plovnom stanju ili pak uklanjanja podrtine takvog plovila, s obzirom da je sukladno pomor-

3 Napominjemo da, s obzirom da se ovdje radi o plovnim objektima koji su u pravilu podložni sustavu javnog upisa po domaćem, ali i u poredbenom pomorskom pravu, napuštanje vlasništva nije samo faktično pitanje napuštanja posjeda stvari u namjeri odreknuća od vlasništva, već i formalnopravno pitanje upisa u knjigama. Vidi A. V. Padovan, V. Skorupan Wolff, Pomorskopravni institut uklanjanja podrtina – konceptijska razmatranja i kritika pravnog uređenja u hrvatskom pomorskom pravu, *Poredbeno pomorsko pravo = Comparative Maritime Law*, god. 50 (2011), 165, str. 117-163, na str. 142. Relevantne su odredbe čl. 132. i 133. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, Narodne novine br. 91/1996, 68/1998, 137/1999, 22/2000, 73/2000, 129/2000, 114/2001, 79/2006, 141/2006, 146/2008, 38/2009, 153/2009, 143/2012, 152/2014 (u nastavku: ZVDSP).

4 EU Commission, Brussels, 30.3.2017, SWD (2017) 126 final, *Commission Staff Working Document on Nautical Tourism*, str. 3.

5 *Ibid.*

6 Pod pojmom plovilo za potrebe ovog rada podrazumijevamo brodicu ili jahtu kako su definirane Pomorskim zakonikom, Narodne novine br. 181/2004, 76/2007, 146/2008, 61/2011, 56/2013, 26/2015 (u nastavku: PZ).

7 U ovom radu, radi jednostavnosti, pod pojmom marina podrazumijevamo luku nautičkog turizma kategoriziranu kao marina, ali i osobu koja upravlja takvom lukom, tj. koncesionara luke nautičkog turizma.

skim propisima dužna brinuti o sigurnosti plovidbe i zaštititi morskog okoliša te o redu u luci kojom upravlja.⁸ U svim spomenutim slučajevima izvjesni su dodatni relativno visoki troškovi za marinu. Dakle, marina se u opisanoj situaciji nalazi u nezavidnom položaju budući da je postupak prisilne naplate njenih tražbina u odnosu na takvo plovilo spor i neučinkovit,⁹ bitno otežan činjenicom nedostupnosti dužnika, a vjerojatnost naplate općenito vrlo slaba. Situacija je osobito složena kada je riječ o plovilu pod stranom zastavom odnosno u vlasništvu stranog državljanina, imajući u vidu specifičnosti prisilne prodaje plovila, stjecanja vlasništva i sustava njihova upisa u javne upisnike. S druge strane, boravak napuštenog plovila u marini uzrokuje dodatne troškove za marinu, a osim toga ono zauzima njen smještajni kapacitet onemogućavajući marini da taj prostor komercijalno iskorištava.

Kada marina ustanovi da se više nitko ne brine za plovilo i njegovo održavanje, odnosno da joj nitko više ne plaća naknadu za vez, tj. da joj je vlasnik plovila odnosno korisnik veza nedostupan, u interesu joj je da čim prije pokrene postupak prisilne prodaje takvog plovila kako bi uz čim manje dodatnih troškova iz prodajne cijene namirila bar dio svojih dospjelih potraživanja te uklonila takvo plovilo iz prostora luke. Međutim, za uspjeh u ostvarenju ovog cilja važno je da postupak prodaje bude brz i učinkovit. Ukoliko je, pak, u međuvremenu došlo do velikog propadanja i gubitka tržišne vrijednosti, u interesu je marine da se plovilo na zakonit način čim prije ukloni iz luke kako bi se oslobodili njeni smještajni kapaciteti i izbjegli daljnji troškovi vezani uz minimum održavanja plovila u stanju koje ne ugrožava sigurnost u luci i interes zaštite okoliša.

U domaćoj praksi marine su problem uklanjanja napuštenih plovila u prošlosti najčešće nastojale riješiti prodajom u ovršnom postupku,¹⁰ tj. po ishodu

8 Vidi PZ, čl. 48., 51., 52., 58., 173. i dr.; Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (Narodne novine br. 158/2003, 100/2004, 141/2006, 38/2009, 123/2011, 56/2016, u nastavku: ZPDML), čl. 83. i dalje; Pravilnik o uvjetima i načinu održavanja reda u lukama i na ostalim dijelovima unutarnjih morskih voda i teritorijalnog mora Republike Hrvatske (Narodne novine br. 90/2005, 10/2008, 155/2008, 127/2010, 80/2012, 7/2017, u nastavku Pravilnik o lučkom redu); Uredba o uvjetima kojima moraju udovoljavati luke (Narodne novine br. 110/2004).

9 D. Majstorović, Ovršno pravo – prodaja (napuštenih) plovila, *XXIV Savjetovanje – Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse, Godišnjak 16*, Hrvatsko društvo za građanskopravne znanosti i praksu, Zagreb, 2009., str. 841-853.

10 Ovrha na brodicama *de lege lata* provodi se po Ovršnom zakonu, Narodne novine br. 112/2012, 25/2013, 93/2014, 55/2016, 73/2017 (u nastavku: OZ), a na jahtama po posebnim odredbama PZ-a uz supsidijarnu primjenu OZ-a kao općeg propisa. Za ovrhu na brodicama stvarno je nadležan općinski sud, a za ovrhu na jahti trgovački sud (arg. čl. 21. t. 7. Zakona o sudovima, Narodne novine br. 28/2013, 33/2015, 82/2015, 82/2016 u vezi čl. 34.b. t. 6. Zakona o parničnom postupku, Narodne novine br. 53/1991, 91/1992, 58/1993, 112/1999, 88/2001, 117/2003, 88/2005, 02/2007, 84/2008, 123/2008, 57/2011,

pravomoćnog rješenja o ovrsi temeljem vjerodostojne isprave, ili prodajom radi naplate svojih tražbina temeljem čl. 72. – 75. Zakona o obveznim odnosima¹¹ o pravu zadržanja^{12,13} a bilo je u praksi i primjera javne prodaje napuštenih plovila u carinskom postupku temeljem carinskih propisa koji su vrijedili prije pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji.¹⁴

De lege lata, marini u ovom kontekstu ostaju na raspolaganju prodaja u ovršnom postupku temeljem vjerodostojne isprave ili temeljem čl. 72. – 75. ZOO-a o pravu zadržanja. Međutim, ovršni je postupak u slučaju napuštenih plovila spor i neučinkovit, ponajprije zbog vrlo vjerojatne nemogućnosti uspješne dostave rješenja o ovrsi ovršeniku, tj. vlasniku napuštenog plovila, a zatim i zbog problema dokazivanja ovršenikova vlasništva nad napuštenim plovilom. Naime, uslijed specifičnosti sustava javnog upisa jahti i drugih vrsta plovnih objekata u domaćem, ali i komparativnom pomorskom pravu, vlasništvo se dokazuje upisnim listom, tj. izvodom iz javnog upisnika u koji je plovilo upisano. Marini će takav dokument za napušteno plovilo vjerojatno biti nedostupan uslijed proteka vremena i mogućih promjena u vlasništvu plovila koje su se dogodile nakon sklapanja ugovora o vezu, a s kojima marina nije upoznata. Nadalje, često se događa da marina ugovor o vezu ili o čuvanju ili održavanju plovila sklapa s korisnikom plovila koji nije ujedno i vlasnik, pa u takvom slučaju ovrha na plovilu u pravilu neće biti moguća, osim ako marina nema kakvo založno pravo na plovilu.¹⁵

Stoga smo temeljem rezultata istraživanja u okviru znanstvenog projekta DELICROMAR formulirali prijedloge *de lege ferenda* koji su u vrijeme pisanja ovog

148/2011, 25/2013, 89/2014). Tako i Majstorović, op. cit. bilj. 9. Vidi detaljnije obrazloženje u A. V. Padovan, Privremena mjera zaustavljanja jahte pred hrvatskim sudom radi osiguranja tražbine koncesionara marine, D. Čorić, N. Radionov, A. Čar (ur.), *Zbornik radova 2. Međunarodne konferencije transportnog prava i prava osiguranja – Transportno pravo ususet budućnosti*, Zagreb, Hrvatska, 12. – 13. listopada 2017., Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2017., str. 379-406, u bilj. 69, na str. 393.

11 Narodne novine br. 35/2005, 41/2008, 125/2011, 78/2015 (u nastavku: ZOO).

12 Opće je pravilo da vjerovnik koji se koristi pravom zadržanja ima pravo namiriti se iz vrijednosti zadržane dužnikove stvari na isti način kao založni vjerovnik, ali je dužan o svojoj namjeri pravodobno izvijestiti dužnika (ZOO, čl. 75.).

13 O tome opširnije Majstorović, op. cit. bilj. 9.

14 Po čl. 512. Uredbe za provedbu Carinskog zakona (Narodne novine br. 161/2003, 69/2006, 5/2007, 70/2008, 76/2009, 29/2011, 10/2013) Hrvatski autoklub bio je ovlašten prodati javnim nadmetanjem napuštenu jahtu ili plovilo za sport i razonodu po odluci nadležnog carinskog tijela u carinsko prekršajnom postupku. Citirana Uredba vrijedila je do 30.06.2013. do kada je bio na snazi Carinski zakon RH, Narodne novine br. 78/1999, 94/1999, 117/1999, 73/2000, 92/2001, 47/2003, 140/2005, 138/2006, 60/2008, 45/2009, 56/2010. Nakon toga stupio je na snagu Zakon o provedbi carinskih propisa Europske unije, Narodne novine br. 54/2013, a od 01.05.2016. na snazi je novi Zakon o provedbi carinskog zakonodavstva Europske unije, Narodne novine br. 40/2016. Novi carinski propisi ne predviđaju sličnu mogućnost javne prodaje napuštenih plovila u carinskom postupku.

15 Opširnije o poteškoćama kod ovrhe na napuštenim plovilima vidi Majstorović, op. cit. bilj. 9.

rada predani na raspravu u okviru Stručnog povjerenstva Ministarstva mora, prometa i infrastrukture za izradu prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika.¹⁶ Smatramo da naši prijedlozi izmjena i dopuna Pomorskog zakonika u dijelu odredaba o vađenju i uklanjanju podrtina i potonulih stvari te uklanjanju podstandardnih brodova mogu riješiti problem napuštenih plovila u marinama na mnogo brži, jednostavniji, izvjesniji, ekonomičniji i učinkovitiji način. U narednim poglavljima iznosimo prijedloge zakonskih izmjena i dopuna uz potrebna pojašnjenja.

U okviru ovih uvodnih razmatranja napominjemo da predložene izmjene i dopune odredaba glave VI. dijela VIII. PZ-a o vađenju i uklanjanju podrtina i potonulih stvari te odredaba članka 171. PZ-a o podstandardnim brodovima sveukupno predstavljaju unapređenje postojećeg teksta zakona temeljeno na iskustvu primjene ovih pravnih instituta u praksi tijekom 4 godine, tj. od novele PZ-a iz 2013. godine, uz nužno usuglašavanje teksta PZ-a s Međunarodnom konvencijom o uklanjanju podrtina, Nairobi, 2007. (u nastavku WRC) koja je na snazi u Republici Hrvatskoj od 11. listopada 2017.¹⁷

U ovom radu bavimo se samo onim prijedlozima *de lege ferenda* kojima je cilj rješenje problema napuštenih plovila u marinama, dok su ostale predložene izmjene i dopune PZ-a u dijelu vađenja i uklanjanja podrtina, potonulih stvari i podstandardnih brodova predmet analize u okviru posebnog rada.¹⁸

16 Povjerenstvo je osnovano odlukom Ministarstva mora, prometa i infrastrukture Republike Hrvatske, Klasa: 011-01/16-02/117, Urbroj: 530-03-2-1-2-17-2 od 1. veljače 2017. A. Padovan je imenovana u Povjerenstvo u okviru kojega vodi Radnu skupinu za podrtine i havarije, a ujedno je voditeljica znanstvenog projekta DELICROMAR.

17 RH je pristupila ovoj međunarodnoj konvenciji uz deklaraciju da će ju primjenjivati na državnom području, uključujući i teritorijalno more. Vidi Zakon o potvrđivanju Međunarodne konvencije iz Nairobia o uklanjanju podrtina iz 2007. godine, Narodne novine br. 3/2017. Vidi također <http://www.imo.org/en/About/Conventions/StatusOfConventions/Documents/Status%20-%202017.pdf>, stranica posjećena 25. srpnja 2017.

18 Za bolje razumijevanje vađenja i uklanjanja podrtina i potonulih stvari kako je uređeno novelom PZ-a iz 2013. godine vidi V. Skorupan Wolff, A. V. Padovan, Osobitosti prestanka i stjecanja prava vlasništva na podrtinama i potonulim stvarima, *Poredbeno pomorsko pravo = Comparative Maritime Law*, god. 54 (2015), 169, str. 89-143; V. Skorupan Wolff, A. V. Padovan, Kritika važećeg i prijedlog novog pravnog uređenja vađenja i uklanjanja podrtina i potonulih stvari, *Poredbeno pomorsko pravo = Comparative Maritime Law*, god. 51 (2012), 166, str. 11-77; A. V. Padovan, V. Skorupan Wolff, Pomorskopravni institut uklanjanja podrtina – koncepcijska razmatranja i kritika pravnog uređenja u hrvatskom pomorskom pravu, *Poredbeno pomorsko pravo = Comparative Maritime Law*, god. 50 (2011), 165, str. 117-163; V. Skorupan Wolff, A. V. Padovan, Vađenje podrtina i potonulih stvari u svjetlu novele Pomorskog zakonika iz 2013. godine, *Poredbeno pomorsko pravo = Comparative Maritime Law*, god. 56 (2017), 171, str. 91-143.

2. Proširenje polja primjene odredaba o vađenju i uklanjanju podrtina i potonulih stvari na kopneni dio pomorskog dobra te na napuštene pomorske objekte

Općenito, u ovom kontekstu potrebno je razlikovati dva pomorskopravna instituta sadržana u Dijelu osmom, Glavi VI. PZ-a, koji se međusobno isključuju, a to su:

- vađenje podrtina¹⁹ i potonulih stvari (dobrovoljno)²⁰ i
- obvezno uklanjanje podrtina i potonulih stvari²¹.

Osim toga, PZ u članku 171. predviđa zakonska rješenja u svezi uklanjanja podstandardnih brodova, kao poseban oblik javnopravne intervencije u svrhu zaštite općeg interesa sigurnosti plovidbe i zaštite morskog okoliša.

Nadalje, važno je razlikovati značenje pojmova podrtina, potonula stvar, napušteni pomorski objekt i podstandardni brod jer se svaki od njih u kontekstu odredaba o vađenju i obveznom uklanjanju vezuje uz primjenu različitih pomorskopravnih instituta.

U tom smislu, podrtina je nužno pomorska podrtina (podrtina broda ili drugog plovnog ili plutajućeg objekta ili, pak, tereta ili drugih predmeta koji su potekli s takvog objekta) koja je nastala nakon pomorske nesreće.²²

De lege lata, potonula stvar je bilo koja stvar, osim podrtine, koja je potonula ili se nasukala u moru, ili koja će uskoro potonuti ili se nasukati, ili se to opravdano može očekivati, ako još nisu poduzete učinkovite mjere radi spašavanja te stvari (PZ, čl. 840.a st. 2.). *De lege ferenda*, predlažemo dopunu definicije potonule stvari tako da ona obuhvati i stvari koje je more izbacilo na obalu, a sve u svrhu proširenja primjene odredaba o vađenju i uklanjanju i na potonule stvari koje se nalaze na kopnenom dijelu pomorskog dobra. Pročišćeni tekst definicije potonule stvari *de lege ferenda* glasio bi:²³

19 U smislu odredaba PZ-a o vađenju i obveznom uklanjanju, podrtina nastaje nakon pomorske nesreće, a ona može biti: a) potonuli ili nasukani plovni ili plutajući objekt, ili b) bilo koji dio potonulog ili nasukanog plovnog ili plutajućeg objekta, uključujući svaki predmet koji se nalazi ili se nalazio na tom objektu, ili c) svaki predmet koji je nestao u moru s plovnog ili plutajućeg objekta i koji je nasukan, potonuo ili ostavljen da pluta, ili d) plovni ili plutajući objekt koji će uskoro potonuti ili se nasukati, ili se to opravdano može očekivati, ako još nisu poduzete učinkovite mjere radi pomoći tom objektu ili drugoj ugroženoj imovini (PZ, čl. 840.a st. 1.)

20 PZ, čl. 840.č – 840.i.

21 PZ, čl. 840.j – 840.z.

22 Prema definiciji iz čl. 840.a st. 3. pomorska nesreća je sudar plovnih ili plutajućih objekata, nasukanje ili druga plovidbena nezgoda, ili drugi događaj na plovnom odnosno plutajućem objektu ili izvan njega koji uzrokuje materijalnu štetu ili predstavlja neposrednu opasnost od nastanka materijalne štete na plovnom odnosno plutajućem objektu ili njegovu teretu.

23 Predložene izmjene i dopune zakonskog teksta označene su masnim slovima.

Potonula stvar jest bilo koja stvar, osim podrtine, koja je potonula u moru ili se nasukala, ili ju je more izbacilo na obalu, ili koja će uskoro potonuti ili se nasukati, ili se to opravdano može očekivati, ako još nisu poduzete učinkovite mjere radi spašavanja te stvari.

Podstandardni brod nije zakonski pojam, ali njegovo značenje proizlazi iz članka 171. PZ-a. Riječ je o brodu ili o bilo kojem drugom pomorskom objektu kojemu su u obavljanju inspekcijskog nadzora sigurnosti plovidbe, sukladno odredbama PZ-a o inspekcijskom nadzoru (čl. 165. i dalje), utvrđeni nedostaci u pogledu njegove sposobnosti za plovidbu te je naređeno da se oni u određenom roku isprave. Detaljnije obrazložimo relevantne prijedloge *de lege ferenda* u poglavlju o obveznom uklanjanju podstandardnih brodova *infra* (t. 4.).

De lege lata, tj. kako je propisano novelom PZ-a iz 2013. godine, odredbe o vađenju primjenjuju se na podrtine i potonule stvari koje se nalaze u teritorijalnom moru i unutarnjim morskim vodama Republike Hrvatske, dok se odredbe o obveznom uklanjanju primjenjuju na podrtine i potonule stvari koje se nalaze u teritorijalnom moru, unutarnjim morskim vodama, zaštićenom ekološko-ribolovnom pojasu (u nastavku: ZERP) ili epikontinentalnom pojasu Republike Hrvatske, pod uvjetom da one predstavljaju opasnost²⁴ za okoliš, povezane interese ili sigurnost plovidbe (PZ, čl. 840.b).

Predmet odredaba o vađenju prema novom prijedlogu *de lege ferenda* mogu biti podrtina ili potonula stvar koja se nalazi u teritorijalnom moru, unutarnjim morskim vodama ili na kopnenom dijelu pomorskog dobra Republike Hrvatske te napušteni pomorski objekt koji se nalazi na kopnenom dijelu pomorskog dobra. Dakle, teritorijalno polje primjene odredaba o vađenju prošireno je na kopneni dio pomorskog dobra, a s obzirom na predmet ono se primjenjuje i na napuštene pomorske objekte²⁵, pod uvjetom da se nalaze na kopnenom dijelu pomorskog dobra, što uključuje i područje luke.

24 Prema čl. 840.a st. 4. PZ-a opasnost jest svaka okolnost ili prijetnja: a) koja ugrožava ili ometa sigurnost plovidbe; ili b) od koje se opravdano mogu očekivati velike štetne posljedice za morski okoliš ili obalu ili povezane interese. Povezani interesi definirani su u čl. 840.a st. 5. PZ-a kao interesi izravno ugroženi podrtinom, odnosno potonulom stvari ili interesi kojima prijeti opasnost od podrtine odnosno potonule stvari, kao, primjerice: a) pomorske djelatnosti u obalnim područjima, lukama i ušćima, uključujući ribarstvo, koje predstavljaju osnovne izvore prihoda osobama koje se njima bave; b) turističke znamenitosti i drugi gospodarski interesi tog područja; c) zdravlje stanovništva i dobrobit obalnog područja, uključujući očuvanje živih morskih bogatstava te flore i faune; i d) odobalna i podvodna infrastruktura.

25 Pomorski objekt definiran je u čl. 5. st. 1. t. 2. PZ-a kao objekt namijenjen za plovidbu morem (plovni objekt), ili objekt stalno privezan ili usidren na moru (plutajući objekt), odnosno objekt u potpunosti ili djelomično ukopan u morsko dno ili položen na morsko dno (nepomični odobalni objekt).

Pročišćeni tekst članka 840.b *de lege ferenda* glasio bi:²⁶

(1) Odredbe ove glave ovoga Zakonika primjenjuju se na vađenje podrtina i potonulih stvari koje se nalaze u teritorijalnom moru, unutarnjim morskim vodama i **kopnenom dijelu pomorskog dobra** Republike Hrvatske te na uklanjanje podrtina i potonulih stvari koje se nalaze u teritorijalnom moru, unutarnjim morskim vodama, **kopnenom dijelu pomorskog dobra** i na području zaštićenog ekološko-ribolovnog i epikontinentalnog pojasa Republike Hrvatske.

(2) U onom opsegu u kojem se mjere iz ove glave ovoga Zakonika smatraju spašavanjem, na odnos između spašavatelja i vlasnika podrtine ili potonule stvari te na sva pitanja nagrade ili naknade spašavateljima primjenjuju se odredbe ovoga Zakonika koje se odnose na spašavanje ili odredbe primjenjive međunarodne konvencije o spašavanju, uz odgovarajuće isključenje odredaba ove glave ovoga Zakonika.

(3) **Ako nije drugačije propisano, odredbe ove glave ovoga Zakonika koje se odnose na vađenje, na odgovarajući način primjenjuju se i na postupanje s pomorskim objektima ostavljenim na kopnenom dijelu pomorskog dobra.**

Pojam napuštenog pomorskog objekta (tj. pomorskog objekta ostavljenog na kopnenom dijelu pomorskog dobra) treba tumačiti u kontekstu zakonskih odredaba o vađenju. Naime, pomorskopravnim institutom fakultativnog vađenja predviđeni su primjereni rokovi propisani specijalnim upravnopravnim odredbama PZ-a, istekom kojih se podrtine, potonule stvari, odnosno *de lege ferenda* i pomorski objekti ostavljeni na kopnenom dijelu pomorskog dobra, smatraju napuštenima. Nadalje, propisana su pravila upravnog postupka za postupanje s takvim „napuštenim“ stvarima. Ovaj pravni mehanizam omogućuje nadležnim javnim tijelima, odnosno poštenim nalaznicima da samoinicijativno poduzmu vađenje kad se zbog proteka zakonskih rokova stvar smatra napuštenom te da steknu vlasništvo nad izvađenom stvari, nakon čega njome mogu slobodno raspolagati. Za primjenu odredaba o vađenju ne traži se postojanje elementa opasnosti za morski okoliš, povezane interese ili sigurnost plovidbe u smislu čl. 840.a st. 4. PZ-a. Upravo je navedeni element opasnosti glavni kriterij za primjenu odredaba o obveznom uklanjanju podrtina i potonulih stvari, kao posebnog pomorskopravnog instituta koji ujedno isključuje primjenu odredaba o dobrovoljnom vađenju.²⁷

26 Predložene izmjene i dopune zakonskog teksta označene su masnim slovima.

27 Napominjemo da su odredbe PZ-a (čl. 840.j – 840.z) o obveznom uklanjanju podrtina koje su unesene u Zakonik novelom iz 2013. bile izrađene po uzoru na WRC. U međuvremenu je Hrvatska pristupila konvenciji uz deklaraciju da će ju primjenjivati na čitavom svom državnom području, uključujući i teritorijalno more. U Hrvatskoj je konvencija stupila na snagu u listopadu 2017. godine. Stoga, *de lege ferenda* treba u potpunosti usuglasiti odredbe PZ-a o obveznom uklanjanju s WRC-om, poglavito u pogledu sustava svjedodžbe obveznog osiguranja odgovornosti brodara za troškove lociranja, označavanja i obveznog uklanjanja podrtine te pitanja rokova zastare tražbina za te troškove.

De lege lata, čim nadležna lučka kapetanija sazna za podrtinu ili potonulu stvar koja bi mogla predstavljati opasnost, dužna je poduzeti mjere za njeno lociranje i obavještavanje pomoraca o položaju i prirodi podrtine odnosno potonule stvari.²⁸ Kada nadležna lučka kapetanija utvrdi postojanje elementa opasnosti²⁹ podrtine odnosno potonule stvari za sigurnost plovidbe, okoliš ili povezane interese, naredit će vlasniku da ukloni podrtinu i za to će mu odrediti primjereni rok i uvjete uklanjanja u mjeri u kojoj je potrebno osigurati da se uklanjanje provodi na način koji je siguran i kojim se štiti morski okoliš. Riječ je, dakle, o pomorskopravnom institutu obveznog uklanjanja podrtina. Zakonska je obveza vlasnika da postupi po nalogu kapetanije. On će u tu svrhu najčešće sklopiti ugovor s izvođačem radova koji će u ime vlasnika ukloniti podrtinu odnosno potonulu stvar. Ako se uklanjanje odvija po nalogu kapetanije, a vlasnik uredno ispunjava svoje obaveze, nadležna lučka kapetanija može intervenirati u mjeri u kojoj je potrebno osigurati da se uklanjanje zaista provodi na način koji je siguran i kojim se štiti morski okoliš.³⁰ U svom postupanju kapetanija uvijek treba poštivati načelo razmjernosti s obzirom na utvrđenu opasnost.³¹ Nadalje, kapetanija se treba pobrinuti da podrtina odnosno potonula stvar koja predstavlja opasnost bude pravilno označena.³² Ako vlasnik ne postupi po nalogu za obvezno uklanjanje ili u slučajevima koji zahtijevaju hitno djelovanje kada opasnost postane osobito ozbiljna, nadležna lučka kapetanija može po službenoj dužnosti intervenirati uklanjanjem podrtine na najefikasniji i najbrži mogući način, vodeći računa o sigurnosti i zaštiti morskog okoliša.

Uklanjanje je definirano u čl. 840.a st. 6. PZ-a kao svaki oblik sprječavanja, smanjenja ili otklanjanja opasnosti prouzročene podrtinom, odnosno potonulom stvari. *De lege ferenda*, prijedlog je radne skupine za podrtine da se definicija uklanjanja podrtine i potonule stvari proširi tako da uklanjanje može uključivati i prodaju podrtine, odnosno potonule stvari na javnoj dražbi. Na ovaj postupak javne dražbe primjenjivao bi se isti onaj pravilnik o javnoj dražbi koji se donosi temeljem čl. 171. st. 15. PZ-a.³³ *De lege ferenda*, sukladno smjernicama MMPI-a, trebalo je operativni dio postupanja s podrtinama, tj. ovlasti za uklanjanje kad to ne učini vlasnik i pripadajuća vjerovnička prava, prebaciti s države na tijela koja upravljaju lukama odnosno pomorskim dobrom te na Plovput kao trgovačko društvo s javnim ovlastima. Stoga je bilo potrebno razraditi odredbe o nadležnosti za postupanje s po-

28 PZ, čl. 840.l i 840.s.

29 Kod utvrđivanja opasnosti lučka kapetanija uzima u obzir kriterije navedene u čl. 840.l PZ-a.

30 PZ, čl. 840.n i 840.s.

31 PZ, čl. 840.j.

32 PZ, čl. 840.m i 840.s.

33 Vidi bilj. 42 *infra*.

drtinama i potonulim stvarima u kontekstu instituta obveznog uklanjanja, te s tim u vezi preurediti izvore financiranja takvih mjera, što je utjecalo i na pitanje javne dražbe, založnih prava, retencije te rangiranja vjerovnika u postupku ovrhe i osiguranja. Detaljnije obrazložemo prijedloge *de lege ferenda* u poglavljima o nadležnosti i financiranju za obvezno uklanjanje podrtina i potonulih stvari *infra* (t. 5. i 6.).³⁴

Važno je imati na umu da tijelo koje upravlja lukom, tj. kad se radi o luci nautičkog turizma njen koncesionar, ima zakonsku obvezu očuvanja i održavanja sigurnosti plovidbe i reda u luci. U okviru te zakonske obveze marina je potencijalno izložena obvezi uklanjanja podrtine ili potonule stvari na svom području nadležnosti, dakle u krugu luke.

3. Primjena statusa poštenog nalaznika na marinu i analogna primjena odredaba o vađenju na napuštena plovila

Prijedlog *de lege ferenda* koji je od izravnog utjecaja na rješenje problema napuštenih plovila upravo je prijedlog izmjene i dopune definicije poštenog nalaznika te priznanje statusa poštenog nalaznika tijelu koje upravlja pomorskim dobrom, tj. u slučaju luke tijelu koje upravlja lukom. Kad se radi o marini, kao luci nautičkog turizma i luci posebne namjene, to je koncesionar, u praksi u pravilu trgovačko društvo.

Pročišćeni tekst definicije poštenog nalaznika iz čl. 840.a st. 9. PZ-a *de lege ferenda* glasio bi:³⁵

Pošteni nalaznik jest osoba koja je pronašla podrtinu ili potonulu stvar koja je napuštena, ili izgubljena, ili joj je vlasnik nepoznat, ili je ovlaštena osoba ne namjerava vaditi, te je pronalazak prijavila i **poduzela vađenje postupajući sukladno odredbama članka 840.d i 840.dž** ovoga Zakonika. **Pošteni nalaznik može biti i tijelo koje upravlja pomorskim dobrom na čijem području se nalazi podrtina ili potonula stvar.**

Poštenog nalaznika treba razlikovati od izvođača radova koji je definiran u čl. 840.a st.10. PZ-a kao osoba koja izvodi mjere uklanjanja ili vađenja podrtine ili potonule stvari. Dakle, to je osoba koja temeljem ugovora s vlasnikom, poštenim nalaznikom, nadležnim javnim tijelom ili drugim tijelom koje je nadležno i dužno

34 U sklopu odredaba o obveznom uklanjanju podrtina i potonulih stvari sadržane su i odredbe o objektivnoj i neograničenoj odgovornosti vlasnika za troškove uklanjanja (PZ, čl. 840.nj u vezi s čl. 389. st. 1. t. d. te čl. 840.t), o obveznom osiguranju odgovornosti vlasnika za troškove uklanjanja podrtine kad se radi o plovnim objektima čija bruto tonaža iznosi 300 t ili više (PZ, čl. 840.p), o pravu na izravnu tužbu protiv osiguratelja odgovornosti vlasnika za troškove uklanjanja podrtine (PZ, čl. 840.r) kao i o zastari tražbina za naknadu troškova uklanjanja (PZ, čl. 840.z).

35 Predložene izmjene i dopune zakonskog teksta označene su masnim slovima.

poduzeti mjere obveznog uklanjanja podrtnine ili potonule stvari kada to ne učini vlasnik po nalogu lučke kapetanije o obveznom uklanjanju. Izvođač ima svoje vlastito založno pravo i pravo retencije na izvađenoj podrtnini odnosno potonuloj stvari.

3.1. Što je to vađenje podrtnina i potonulih stvari?

Vađenje je definirano u čl. 840.a st. 7. kao podizanje podrtnine, odnosno potonule stvari na površinu te druge mjere vađenja stvari iz mora. Međutim, *de lege ferenda* predlažemo da se odredbe PZ-a koje se odnose na vađenje, na odgovarajući način primjenjuju i na postupanje s pomorskim objektima ostavljenim na kopnenom dijelu pomorskog dobra (PZ, čl. 840.b, novi stavak 3.)

Napominjemo da se *de lege ferenda* predlažu posebno urediti samo napuštene pomorski objekti koji se nalaze na kopnenom dijelu pomorskog dobra, dok bi takvi pomorski objekti koji se nalaze u moru potpali pod primjenu čl. 171. o obveznom uklanjanju podstandardnih brodova i drugih pomorskih objekata u postupku inspekcijskog nadzora ili pod vađenje podrtnine (pod uvjetom da nema elementa opasnosti i naloga nadležne lučke kapetanije o obveznom uklanjanju).

U svakom slučaju, pomorskopravni institut vađenja podrtnina i potonulih stvari predstavlja skup zakonskih normi koje uređuju odnose između vlasnika, poštenih nalaznika i nadležnih javnih tijela proizašlih iz tzv. dobrovoljnog vađenja podrtnine ili potonule stvari, odnosno, *de lege ferenda* i iz postupanja s pomorskim objektima ostavljenim na kopnenom dijelu pomorskog dobra. U posljednjem slučaju riječ je o tzv. napuštenim pomorskim objektima, što uključuje i napuštena plovila u marinama.

Upravnopravne odredbe PZ-a o vađenju uređuju postupak vađenja. Stvarnopravne odredbe uređuju pitanja u svezi vlasničkih prava na napuštenim podrtninama, potonulim stvarima i pomorskim objektima. Obveznopravnim odredbama uređuju se obvezni odnosi nastali u vezi posla vađenja (ugovor s izvođačem radova, izvanugovorna odgovornost za štetu nastalu u vezi vađenja).

3.2. Postupak vađenja (odnosno postupanje s napuštenim pomorskim objektima)

3.2.1. Tko smije vaditi podrtninu ili potonulu stvar (odnosno manipulirati napuštenim pomorskim objektom)?

Prvenstveno podrtninu ili potonulu stvar smije vaditi njen vlasnik ili osoba koja ima kakvo drugo pravo na temelju kojega je ovlaštena raspolagati tom stvari (npr. poslovođa broda, zakupoprimac, ISM-kompanija). Zajednički zakonski po-

jam iz PZ-a za sve osobe iz tog kruga je *ovlaštena osoba*. Uostalom, primarna je zakonska obveza upravo vlasnika da izvadi ili ukloni podrtinu ili potonulu stvar o vlastitom trošku, pod prijetnjom zakonske objektivne odgovornosti za štetu koja nastane u vezi s podrtinom ili potonulom stvari.

Vađenje je ovlaštena poduzeti nadležna lučka kapetanija, ali i poštteni nalaznik, pod sljedećim uvjetima: a) da je vlasnik nepoznat ili b) da je poznat, ali ne namjerava poduzeti vađenje (predviđena je zakonska presumpcija po kojoj se smatra da vlasnik ne namjerava poduzeti vađenje nakon isteka određenih zakonskih rokova) ili c) da vlasnik bez opravdanog razloga prekine ili napusti započeto vađenje (predviđena je zakonska presumpcija po kojoj se smatra da je vlasnik napustio započeto vađenje nakon isteka određenih zakonskih rokova).

Dakle, *de lege ferenda*, pod spomenutim uvjetima bi marina, kao tijelo koje upravlja lukom, bila ovlaštena poduzeti vađenje podrtine ili potonule stvari koja se nalazi u akvatoriju luke, odnosno poduzeti odgovarajući upravni postupak u odnosu na napušteni pomorski objekt koji se nalazi na kopnenom dijelu luke, sukladno odredbama PZ-a o vađenju podrtina i potonulih stvari, a u cilju stjecanja vlasništva i slobodnog raspolaganja tim predmetima.

Pročišćeni tekst članka 840.d *de lege ferenda* glasio bi:³⁶

- (1) Ako je ovlaštena osoba nepoznata ili je poznata, ali se utvrdi da ona ne namjerava vaditi potonulu stvar ili podrtinu, ili kad bez opravdanog razloga prekine ili napusti započeto vađenje, vađenje potonule stvari ili podrtine smiju poduzeti nadležna lučka kapetanija i poštteni nalaznik.
- (2) Smatra se da ovlaštena osoba ne namjerava poduzeti vađenje **podrtine, odnosno potonule stvari** ako u roku od trideset dana od dana potonuća odnosno nasukanja ne pokrene postupak za odobrenje vađenja ili ako u roku od 30 dana od dobivanja odobrenja ne započne vađenje.
- (3) Smatra se da je ovlaštena osoba bez opravdanog razloga prekinula ili napustila započeto vađenje ako u roku od pet dana ne nastavi radove na vađenju **podrtine, odnosno potonule stvari** koje je prekinula ili napustila bez da je o tome obavijestila nadležnu lučku kapetaniju.
- (4) Ako se ne može utvrditi vrijeme potonuća ili nasukanja u svrhu utvrđivanja roka iz stavka 2. ovoga članka, **rok iz stavka 2. ovoga članka počinje teći onoga dana kad je utvrđeno mjesto gdje je predmet potonuo ili se nasukao. Kad je riječ o pomorskom objektu ostavljenom na kopnenom dijelu pomorskog dobra taj rok počinje teći od dana kad je nadležno tijelo koje upravlja pomorskim dobrom pisanim putem pozvalo ovlaštenu osobu da preuzme pomorski objekt, odnosno utvrdilo da je ovlaštena osoba nepoznata ili nedostupna te o tome obavijestilo nadležnu lučku kapetaniju.**

36 Predložene izmjene i dopune zakonskog teksta označene su masnim slovima.

- (5) Kada vađenje poduzima pošteni nalaznik na odgovarajući se način primjenjuju odredbe članka 840.č stavaka 2. do 9. ovoga Zakonika.
- (6) Pošteni nalaznik koji je započeo vađenje podrtine ili potonule stvari na temelju odobrenja lučke kapetanije ne smije bez opravdanog razloga prekinuti ili napustiti radove ako bi njihovo prekidanje ili napuštanje moglo prouzročiti štetu.
- (7) Ako je zahtjev kojim se traži odobrenje za vađenje podnijelo više poštenih nalaznika, lučka kapetanija će donijeti rješenje kojim odobrava vađenje onom poštenom nalazniku koji je prvi podnio zahtjev za vađenje i ispunjava propisane uvjete.

Dakle, u specifičnom slučaju postupanja s napuštenim plovilom marina bi mogla stupiti u položaj poštenog nalaznika u smislu odredaba o vađenju u roku od 30 dana od kad je pisanim putem pozvala ovlaštenu osobu (vlasnika, korisnika leasinga ili zakupoprimca) da preuzme plovilo, odnosno od dana kad je marina utvrdila da je ovlaštena osoba nepoznata ili nedostupna, primjerice, jer ju nije mogla kontaktirati na posljednjoj poznatoj adresi u evidenciji marine, te je o tome obavijestila nadležnu lučku kapetaniju. Napominjemo da iz predložene formulacije slijedi da za dokazivanje pisanog obavještanja ili nedostupnosti ovlaštene osobe nisu potrebne neke posebne formalnosti. Potrebno je samo da marina obavijesti lučku kapetaniju o napuštenom plovilu i od toga dana počinje teći rok od 30 dana. Smatramo da bi uz ovakvu formulaciju zakonske odredbe, u slučaju spora dovoljan dokaz bio, primjerice, izvod iz poslovnih knjiga iz kojih se vide otvorene stavke potraživanja kroz dulje razdoblje u kombinaciji s vraćenim preporučenim poštanskim pošiljkama, ili izvodima iz urudžbenog zapisnika iz kojih se vidi da ni nakon ponovljenih pokušaja kontaktiranja ovlaštene osobe putem pošte nije bilo odgovora, ili pak izvodima iz korespondencije elektroničke pošte iz kojih se može utvrditi da je došlo do jednostranog prekida komunikacije od strane ovlaštene osobe.

U nastavku izlažemo tijek upravnog postupka vađenja *de lege ferenda* kad ga poduzima marina kao pošteni nalaznik.

3.2.2. Zahtjev kojim se traži odobrenje za vađenje

Prije svega, sukladno čl. 840.č PZ-a svaka osoba koja stekne izravno saznanje o postojanju podrtine ili potonule stvari na nekom određenom mjestu dužna je o tome obavijestiti nadležnu lučku kapetaniju. Tako je i marina dužna obavijestiti nadležnu lučku kapetaniju o postojanju podrtine ili potonule stvari na području luke kojom upravlja. Nakon toga će lučka kapetanija procijeniti predstavlja li takva podrtina ili potonula stvar opasnost za plovidbu ili morski okoliš. Ako

kapetanija utvrdi postojanje elementa opasnosti i naredi obvezno uklanjanje, na daljnji postupak neće se primijeniti odredbe o vađenju, već odredbe PZ-a o obveznom uklanjanju. Ako, pak, kapetanija procijeni da nema opasnosti za sigurnost plovidbe ili okoliš, marina može pokrenuti postupak vađenja.

Ako želi poduzeti vađenje, marina kao poštenu nalaznik dužna je podnijeti zahtjev kojim se traži odobrenje za vađenje. Zahtjev se podnosi nadležnoj lučkoj kapetaniji. Propisano je koje podatke mora sadržavati zahtjev za vađenje, i to u čl. 840.č st. 3. PZ-a.³⁷ Iznimno, nije potrebno odobrenje za vađenje koje ne zahtijeva neka posebna nautička i tehnička sredstva i osobitu stručnost, a vrijednost stvari je zanemariva i stvar nema obilježja kulturnog dobra ili vojni značaj.³⁸

3.2.3. Rješenje lučke kapetanije o zahtjevu kojim se traži odobrenje za vađenje

Kapetanija će marini kao poštenom nalazniku rješenjem odobriti vađenje odnosno predloženo postupanje s napuštenim pomorskim objektom, ako je predan uredan zahtjev sukladno čl. 840.č st. 3 PZ-a te pod uvjetom da je protekao rok od 30 dana iz stavka 2. čl. 840.d PZ-a u vezi novog stavka 4. toga članka *de lege ferenda*, dakle, da je ispunjena zakonska presumpcija o napuštanju stvari od strane njena vlasnika.

Kapetanija će u istom rješenju po potrebi odrediti nautičko-tehničke uvjete vađenja, odnosno postupanja s pomorskim objektom ostavljenim na kopnenom dijelu luke i primjeren rok za početak i završetak radova. Za podrstinu ili potonulu stvar od vojnog značaja ili s obilježjima kulturnog dobra odobrenje se daje uz prethodnu suglasnost ministarstava nadležnih za poslove obrane ili kulture.³⁹

37 U zahtjevu kojim se traži odobrenje za vađenje podrstine ili potonule stvari moraju se navesti naziv, opis, identifikacijske oznake i svojstva podrstine ili potonule stvari, mjesto gdje ona leži, način i sredstva potrebna za vađenje, dokaz o vlasništvu, odnosno drugom pravu ovlaštene osobe te vrijeme predviđeno za početak i završetak radova na njezinu vađenju. Ako je riječ o napuštenom plovilu koje se nalazi na suhom vezu u marini, ovu odredbu treba tumačiti na odgovarajući način, *mutatis mutandis*, što znači da neće biti govora o vađenju već o drugom odgovarajućem postupanju s napuštenim plovilom, primjerice, njegovu premještanju u skladište, odlagalište ili na neko drugo mjesto po izboru i u aranžmanu marine gdje će se pohraniti do okončanja upravnog postupka, a radi oslobađanja smještajnog kapaciteta u marini u interesu ekonomičnosti. Nadalje, kada marina kao poštenu nalaznik pokreće postupak, ona ne treba dostaviti dokaz o vlasništvu ili drugom pravu ovlaštene osobe, već dokaz o ispunjenju uvjeta za stjecanje statusa poštenog nalaznika, primjerice, istekom 30 dana od obavijesti poslane lučkoj kapetaniji o postojanju napuštenog plovila na području marine.

38 PZ, čl. 840.č.

39 PZ, čl. 840.č.

3.2.4. Poziv vlasniku da preuzme stvar

Nakon što nadležna lučka kapetanija odobri vađenje, odnosno postupanje s pomorskim objektom ostavljenim na kopnenom dijelu pomorskog dobra, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture objavljuje oglas kojim poziva vlasnika da preuzme podrtinu, potonulu stvar odnosno napušteno plovilo u roku od 15 dana od objave oglasa. Oglas se objavljuje na internetskim stranicama Ministarstva i u „Narodnim novinama“ (PZ, čl. 840.dž).

Pošteni nalaznik koji je pokrenuo postupak vađenja, dakle u konkretnom slučaju marina, ima zakonsku obvezu čuvanja stvari do okončanja upravnog postupka (PZ, čl. 840.dž st. 3.). U međuvremenu, moguća su dva scenarija.

Scenarij A: vlasnik podrtine, potonule stvari odnosno pomorskog objekta ostavljenog na kopnenom dijelu pomorskog dobra javi se u zadanom roku od 15 dana (PZ, čl. 840.d). U tom slučaju predaje mu se podrtina, potonula stvar odnosno pomorski objekt, a on je dužan platiti sve razumne troškove u vezi s vađenjem, čuvanjem i oglašavanjem, pristojbe lučke kapetanije i nalazninu poštenom nalazniku. Nalaznina koju vlasnik duguje poštenom nalazniku, u konkretnom slučaju marini, svojevrsna je nagrada, a iznosi najviše 10% stvarne vrijednosti podrtine odnosno potonule stvari (PZ, čl. 840.e). Kad je riječ o napuštenom plovilu u marini, mala je vjerojatnost da će se vlasnik javiti na ovaj oglas Ministarstva, pa tako odredba o pravu na nalazninu po svojoj prilici neće biti relevantna u praksi.

Scenarij B: vlasnik podrtine, potonule stvari, odnosno pomorskog objekta ostavljenog na kopnenom dijelu pomorskog dobra ne javi se i ne dokaže svoje pravo na tu stvar ili se odrekne stvari. U tom slučaju, protekom 15-dnevnog zakonskog roka stvar postaje vlasništvo poštenog nalaznika, u konkretnom slučaju marine koja je pokrenula postupak vađenja. Od tog trenutka, dakle, pošteni nalaznik postaje vlasnikom stvari *ex lege*, pa može njome slobodno raspolagati.

De lege ferenda, pošteni nalaznik u opisanim slučajevima ne može odbiti vlasništvo nad izvađenom podrtinom, potonulom stvari odnosno nad pomorskim objektom ostavljenim na kopnenom dijelu pomorskog dobra. Naime, sama svrha čitavog postupka vađenja na inicijativu poštenog nalaznika jest stjecanje vlasništva nad izvađenom stvari radi daljnjeg slobodnog raspolaganja. Pošteni nalaznik neće ni pokretati upravno-pravni postupak vađenja ako nema interesa za stjecanje vlasništva. Riječ je o fakultativnom vađenju, dakle o postupku koji se pokreće na slobodnu inicijativu poštenog nalaznika. *De lege lata*, propisano je da pošteni nalaznik može odbiti vlasništvo u kojem slučaju izvađena podrtina, odnosno potonula stvar postaje vlasništvo Republike Hrvatske, a na teret državnog proračuna se poštenom nalazniku naknađuju svi razumni troškovi vađenja i čuvanja te mu se isplaćuje i nalaznina (PZ, čl. 840.f st. 1. t. a) i st. 2.). Važeće zakonsko

rješenje smatramo neprimjernim i pretjeranim opterećenjem državnog proračuna i javne vlasti operativnim poslovima vezanim za postupanje s podrtinama i potonulim stvarima u situacijama gdje za to nema izravnog javnog interesa (nema elementa opasnosti za sigurnost plovidbe, okoliš ili povezane interese). Dakle, ako je postupak vađenja pokrenuo poštenu nalaznik, podrazumijeva se primarno njegov materijalni interes poduzimanja takvog posla pa nije opravdano rizik tako proizašlih troškova prebaciti na državu. Pozitivnopravno rješenje moguća je prepreka za izdavanje odobrenja za vađenje od strane lučke kapetanije, upravo zbog neizvjesnosti konačnog ishoda postupka po pitanju stjecanja vlasništva na izvađenoj podrtini odnosno potonuloj stvari i potencijalnog troška na teret državnog proračuna.

Prema tome pročišćeni tekst čl. 840.f PZ-a *de lege ferenda* glasio bi:⁴⁰

(1) Ako se u roku od 15 dana od objave oglasa iz članka 840.dž stavka 1. ovoga Zakonika vlasnik ili druga ovlaštena osoba ne javi i ne dokaže svoje pravo na potonulu stvar, odnosno podrtinu ili odbije preuzeti stvar, ili namiriti sve razumne troškove i nalazninu, tada izvađena potonula stvar, odnosno podrtina:

- a) **postaje vlasništvo poštenog nalaznika kod kojeg se do tad nalazila na čuvanju, odnosno**
- b) **postaje vlasništvo Republike Hrvatske ukoliko se nalazi na čuvanju u ime Ministarstva ili ako stvar ima značaj kulturnog dobra.**

(2) **U slučaju iz stavka 1. točke b) ovoga članka, tako stečena imovina Republike Hrvatske povjerava se na upravljanje i raspolaganje Ministarstvu. Ministarstvo može izvađenu podrtinu, odnosno potonulu stvar koja je postala vlasništvo Republike Hrvatske prodati na javnoj dražbi pa iz iznosa postignutog prodajom namiriti sve razumne troškove u vezi s vađenjem, oglašavanjem, čuvanjem i prodajom. Mogući višak toga iznosa koji ostane nakon odbitka troškova ostaje u korist državnog proračuna.**

(3) Ako je podrtina odnosno potonula stvar prodana na javnoj dražbi prije isteka roka od 15 dana od objave oglasa sukladno stavku 4. članka 840.dž ovog Zakonika te je iznos ostvaren prodajom na javnoj dražbi položen na sudu, a vlasnik ili druga ovlaštena osoba se ne javi i ne dokaže svoje pravo na potonulu stvar odnosno podrtinu ili odbije namiriti sve razumne troškove, pristojbe i nalazninu u roku od tri mjeseca od objave oglasa iz članka 840.dž stavka 1. ovoga Zakonika, primijenit će se sljedeće:

- a) **iz iznosa položenog na sudu namirit će se pristojbe lučke kapetanije te svi razumni troškovi koje su Ministarstvo i pošteni nalaznik poduzeli u vezi**

40 Predložene izmjene i dopune zakonskog teksta označene su masnim slovima.

s vađenjem, oglašavanjem, čuvanjem i prodajom potonule stvari, odnosno podrtine;

- b) višak iznosa koji ostane nakon odbitka troškova i pristojbi predat će se poštenom nalazniku koji je izvadio podrtinu, odnosno potonulu stvar;
- c) ako je vađenje poduzela nadležna lučka kapetanija, višak iznosa koji ostane nakon odbitka troškova ostaje u korist državnog proračuna.

4. Obvezno uklanjanje podstandardnog broda

Podstandardni brod⁴¹ se identificira u postupku inspekcijskog nadzora sigurnosti plovidbe i zaštite morskog okoliša (tzv. nadzor države luke). Ako se utvrđeni nedostaci ne otklone u određenom roku, ili ako su takve naravi da ugrožavaju sigurnost broda, osoba i tereta na njemu te okoliša, ili ako su mu tankovi otpadnih voda puni, zabranit će se brodu daljnja plovidba dok se navedeni nedostaci ne otklone i oduzet će mu se isprava o sposobnosti za plovidbu. Ako utvrđeni nedostaci ne budu otklonjeni po nalogu inspekcije, takvom će se brodu onemogućiti plovidba, a ako on predstavlja ili može predstavljati opasnost za luke, plovne putove, plovidbu, iskorištavanje prirodnih bogatstava mora ili okoliš, nadležna lučka kapetanija ovlaštena je narediti njegovo uklanjanje (PZ, čl. 171. st. 7.). *De lege lata*, ako vlasnik podstandardnog broda ne postupi sukladno rješenju kapetanije o obveznom uklanjanju, kapetanija će na trošak i rizik vlasnika organizirati uklanjanje broda, a ako brod predstavlja neposrednu opasnost za luke, plovne putove, plovidbu, iskorištavanje prirodnih bogatstava mora ili okoliš, kapetanija će i bez prethodnog donošenja rješenja odlučiti o uklanjanju broda na trošak i rizik vlasnika. Uklanjanje podstandardnog broda u kontekstu čl. 171. znači svaki oblik sprječavanja, ublažavanja ili otklanjanja opasnosti, a može uključivati i prodaju broda na javnoj dražbi (vidi PZ, čl. 171. st. 8., 9., 11.).

Smatramo da je *de lege lata* čl. 171. primjenjiv i na slučajeve napuštenih plovila u marinama, međutim u praksi inspektori sigurnosti plovidbe i lučke kapetanije nerado ispunjavaju svoje javne ovlasti iz ovog članka PZ-a, osobito kada je riječ o marini kao luci posebne namjene kojom upravlja privatni koncesionar, tj. trgovačko društvo. Razlozi za pasivnost u tom smislu najvjerojatnije leže u činjenici da se nerijetko radi o plovilima koja još uvijek imaju znatnu materijalnu vrijednost, pa bi njihovo uklanjanje po službenoj dužnosti moglo dovesti do imovinskopравnih

41 Relevantne odredbe PZ-a o podstandardnim brodovima na jednak način se primjenjuju na sve vrste pomorskih objekata pa se pojam brod u ovom kontekstu treba shvatiti u širem značenju tako da obuhvaća sve pomorske objekte.

sporova, tj. zahtjeva za naknadu štete od strane vlasnika. Nadalje, za obvezno uklanjanje podstandardnog broda *de lege lata* nadležna bi kapetanija morala imati na raspolaganju dostatna financijska sredstva koja bi trebalo predujmiti za poduzimanje potrebnih mjera, a neizvjesno je bi li se kasnije ti troškovi uspjeli namiriti od vlasnika ili od prodajne cijene postignute na javnoj dražbi. Nadalje, uklanjanje javnom dražbom u praksi primjene čl. 171. bilo je problematično jer do danas još nije donesen pravilnik o javnoj dražbi iz članka 171. stavka 15. PZ-a koji treba propisati način i postupak prodaje pomorskog objekta te podrtina i potonulih stvari na javnoj dražbi, kada je njihovo uklanjanje obvezno po zakonu.⁴² Konačno, još jedan razlog je vjerojatno i taj što se kod napuštenih plovila koja se nalaze u luci kojom upravlja privatni koncesionar ne prepoznaje dostatna razina javnog interesa za postupanje kapetanije po službenoj dužnosti i njeno posljedično izlaganje znatnim troškovima te riziku imovinskopravnog spora povezanim s postupkom uklanjanja napuštenog plovila kao podstandardnog pomorskog objekta unatoč tome što ono može predstavljati ozbiljnu opasnost za sigurnost i morski okoliš.

Uočivši navedeno, formulirali smo određene prijedloge *de lege ferenda* za koje smatramo da bi anulirali sve spomenute razloge suzdržavanja lučkih kapetanija od primjene javnih ovlasti iz čl. 171., što bi moglo znatno doprinijeti rješavanju problema napuštenih plovila u marinama i povećanja standarda sigurnosti i zaštite morskog okoliša u nautičkom turizmu.

U slučaju nepostupanja vlasnika po nalogu inspekcije, odnosno nadležne lučke kapetanije, u pogledu podstandardnog broda, prijedlozi *de lege ferenda* usmjereni su na prebacivanje ovlasti za njegovo uklanjanje, uključujući i prodaju na javnoj dražbi, s kapetanije na tijelo koje upravlja lukom, odnosno pomorskim dobrom, na čijem području se nalazi podstandardni brod. Dakle, ako je konkretno riječ o napuštenom plovilu u marini, kapetanija u okviru postupka nadzora sigurnosti plovidbe može naložiti obvezno uklanjanje takvog broda, a ako vlasnik ne postupi po tom nalogu u zadanom roku, ili je situacija osobito hitna, onda je ovlašteno tijelo za postupanje po nalogu nadležne lučke kapetanije tijelo koje upravlja lukom, tj. koncesionar luke nautičkog turizma. Nadalje, *de lege ferenda*, tijelo koje upravlja lukom dužno je predujmiti financijska sredstva potrebna za

42 Imenovana je radna skupina za izradu Pravilnika o načinu i postupku prodaje broda putem javne dražbe odlukom MMPI-a, Klasa: 011-01/16-02-74, Urbroj: 530-04-2-1-1-16-1 od 5. srpnja 2016. Pravilnikom koji donosi Ministar mora prometa i infrastrukture temeljem članka 171. stavka 15. i članka 840. u stavka 3. PZ-a propisuje se način i postupak prodaje broda ili drugog plovnog, plutajućeg ili nepomičnog odobalnog objekta te podrtina i potonulih stvari na javnoj dražbi, kada je propisano njihovo obvezno uklanjanje. Autorice su članice ove radne skupine. Nacrt pravilnika u završnoj je fazi, ali s obzirom na postupak izmjena i dopuna PZ-a koji je u tijeku, bit će potrebno konačno usklađivanje teksta pravilnika s relevantnim izmjenama i dopunama PZ-a, pa će donošenje pravilnika vjerojatno uslijediti nakon donošenja Zakona o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika.

uklanjanje podstandardnog broda na trošak i rizik vlasnika broda. Tijelo koje upravlja lukom, a koje je na ovaj način snosilo troškove uklanjanja ima zakonsko založno pravo i pravo zadržanja podstandardnog broda radi osiguranja potraživanja troškova uklanjanja. Člankom 171. PZ-a predviđene su odredbe o dostavi javnom objavom, rokovima, razdiobi kupovnine i sudskom depozitu viška kupovnine u slučaju prodaje na javnoj dražbi. Predviđa se i donošenje posebnog Pravilnika o javnoj dražbi koji će se primjenjivati na obvezno uklanjanje podrtina, potonulih stvari i podstandardnih brodova, a koji je u vrijeme pisanja ovog rada u fazi nacрта usporedo s pripremom prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika s kojim treba biti usklađen.⁴³

Prema tome, izmijenjeni i dopunjeni stavci 8., 12., 13. i 16. članka 171. PZ-a glasili bi:

- (8) Ako vlasnik broda ne postupi sukladno rješenju kapetanije iz stavka 7. ovoga članka, **kapetanija će rješenjem narediti tijelu koje upravlja lukom odnosno pomorskim dobrom na čijem području se brod nalazi da ga na trošak i rizik vlasnika ukloni.**

[...]

- (12) U pogledu tražbine koja se tiče naknade troškova uklanjanja broda u smislu stavaka 8. i 9. ovoga članka, **Republika Hrvatska odnosno ovlašteno tijelo koje je uklonilo brod ima založno pravo na brodu koji je predmet uklanjanja te ga može i zadržati do podmirenja te tražbine. Ustupanjem tražbine za naknadu troškova uklanjanja broda prenosi se i zakonsko založno pravo te pravo zadržanja.**

[...]

- (16) Rješenja i obavijesti koji se donose temeljem ovoga članka **dostavljaju se vlasniku sukladno pravilima o javnoj objavi, prema odredbama zakona kojim se uređuje vođenje upravnog postupka.**

5. Razrada nadležnosti za obvezno uklanjanje podrtine ili potonule stvari

Radi učinkovitije primjene odredaba o obveznom uklanjanju podrtina i potonulih stvari trebalo je *de lege ferenda* razraditi pitanje nadležnosti za obvezno

⁴³ *Ibid.*

uklanjanje, slično kao što je to predloženo u pogledu obveznog uklanjanja podstandardnog broda po čl. 171. PZ-a.

De lege ferenda, kad utvrdi opasnost podrtine odnosno potonule stvari za sigurnost plovidbe, morski okoliš ili povezane interese, nadležna lučka kapetanija izdaje nalog vlasniku podrtine odnosno potonule stvari za njeno obvezno uklanjanje u određenom roku. Nakon toga moguća su tri scenarija.

Scenarij A: Vlasnik postupi po nalogu, primjerice, angažirajući izvođača radova koji će obaviti uklanjanje podrtine odnosno potonule stvari. U tom slučaju, lučka kapetanija može intervenirati u poduzete radove samo u mjeri u kojoj treba osigurati učinkovito i sigurno vađenje i zaštitu okoliša.

Scenarij B: Vlasnik ne postupi po nalogu lučke kapetanije. U tom slučaju *de lege ferenda* kapetanija izdaje nalog „ovlaštenom tijelu“, a to je tijelo koje upravlja lukom, tj. konkretno u našem slučaju koncesionar luke nautičkog turizma, da ukloni podrtinu odnosno potonulu stvar na trošak i rizik vlasnika. Pritom je moguće i uklanjanje prodajom na javnoj dražbi koju tada provodi sam koncesionar.

Scenarij C: Opasnost od podrtine odnosno potonule stvari iznimno je ozbiljna i potrebno je hitno uklanjanje. U takvom slučaju nadležna lučka kapetanija *de lege ferenda* izdaje nalog „ovlaštenom tijelu“, konkretno u našem slučaju koncesionaru luke nautičkog turizma, da hitno ukloni podrtinu odnosno potonulu stvar.

Prema tome, pročišćeni tekst članka 840.n PZ-a *de lege ferenda* glasio bi:⁴⁴

- (1) Kada nadležna lučka kapetanija utvrdi da podrtina predstavlja opasnost rješenjem će narediti vlasniku da ukloni podrtinu.
- (2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka, vlasnik ili druga ovlaštena osoba mora nadležnoj lučkoj kapetaniji pružiti svjedodžbu o osiguranju ili drugom financijskom jamstvu kako je propisano u članku 840.p ovoga Zakonika.
- (3) Vlasnik može sklopiti ugovor s izvođačem radova da u njegovo ime ukloni podrtinu za koju je utvrđeno da predstavlja opasnost. Prije nego što takvo uklanjanje započne, lučka kapetanija može odrediti uvjete uklanjanja u mjeri u kojoj je potrebno osigurati da se uklanjanje provodi na način koji je siguran i kojim se štiti morski okoliš.
- (4) Kada je uklanjanje propisano stavicima 1. i 3. ovoga članka započelo, nadležna lučka kapetanija može intervenirati u mjeri u kojoj je potrebno osigurati da se uklanjanje zaista provodi na način koji je učinkovit i siguran te kojim se štiti morski okoliš.

44 Predložene izmjene i dopune zakonskog teksta označene su masnim slovima.

- (5) Nadležna lučka kapetanija rješenjem će:
 - a) odrediti razuman rok u kojem je vlasnik dužan ukloniti podrtinu i uvjete uklanjanja iz stavka 3. ovoga članka, uzimajući u obzir prirodu opasnosti utvrđenu sukladno članku 840.l ovoga Zakonika;
 - b) naglasiti da **po njenom nalogu podrtinu može ukloniti ovlašteno tijelo na trošak i rizik vlasnika, ako on to ne učini u navedenom roku, uključujući i prodajom podrtine na javnoj dražbi.**
- (6) U slučajevima koji zahtijevaju hitno djelovanje kada opasnost postane osobito ozbiljna, nadležna lučka kapetanija donijet će rješenje temeljem kojega će **ovlašteno tijelo odmah intervenirati na trošak i rizik vlasnika, uklanjanjem podrtine na najefikasniji i najbrži mogući način, uključujući i njenu prodaju na javnoj dražbi, vodeći pritom računa o sigurnosti i zaštiti morskog okoliša.**
- (7) Ako vlasnik ne ukloni podrtinu u roku određenom sukladno stavku 5. točki a) ovoga članka, lučka kapetanija može **ovlaštenom tijelu rješenjem narediti uklanjanje podrtine na trošak i rizik vlasnika na najefikasniji i najbrži mogući način, uključujući i njenu prodaju na javnoj dražbi radi uklanjanja, vodeći pritom računa o sigurnosti i zaštiti morskog okoliša.**
- (8) Lučka kapetanija je dužna o mjerama iz ovoga članka izvijestiti vlasnika čiji se podaci nalaze u izvješćima iz članka 840.k stavka 2. ovoga Zakonika.
- (9) U slučajevima iz stavaka 6. i 7. ovoga članka **tijelo ovlašteno za uklanjanje podrtine je trgovačko društvo Plovput d.o.o. za podrtine koje se nalaze izvan lučkog područja, tijelo koje upravlja lukom za podrtine koje se nalaze unutar lučkog područja, odnosno tijelo koje upravlja pomorskim dobrom za podrtine koje se nalaze na kopnenom dijelu pomorskog dobra.**
- (10) Sredstva za uklanjanje podrtina temeljem stavaka 6. i 7. ovoga članka osigurava tijelo ovlašteno za uklanjanje, osim kad je riječ o trgovačkom društvu Plovput d.o.o. u kojem slučaju se sredstva osiguravaju u državnom proračunu, što ne utječe na odgovornost vlasnika za sve troškove u vezi uklanjanja podrtine temeljem članka 840.nj ovoga Zakonika.
- (11) Žalba protiv rješenja iz stavaka 1., 5., 6. i 7. ovoga članka nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor.
- (12) Rješenja i obavijesti koji se donose temeljem ovoga članka dostavljaju se vlasniku sukladno pravilima o javnoj objavi, prema odredbama zakona kojim se uređuje vođenje upravnog postupka.

Analogno navedenom, predlaže se i odgovarajuća izmjena članka 840.s PZ-a koja se odnosi na obvezno uklanjanje potonule stvari te bi pročišćeni tekst toga članka *de lege ferenda* glasio:⁴⁵

- (1) Nadležna lučka kapetanija utvrđuje predstavlja li potonula stvar opasnost u smislu članka 840.a stavka 4. ovoga Zakonika pri čemu se na odgovarajući način primjenjuje članak 840.l ovog Zakonika.
- (2) Čim sazna za postojanje opasne potonule stvari, lučka kapetanija će poduzeti mjere lociranja i označavanja potonule stvari, pri čemu se na odgovarajući način primjenjuju članci 840.lj i 840.m ovog Zakonika.
- (3) Kada utvrdi da potonula stvar predstavlja opasnost nadležna lučka kapetanija će rješenjem narediti vlasniku da u primjerenom roku ukloni potonulu stvar.
- (4) Ako vlasnik ili druga ovlaštena osoba ne postupi prema rješenju iz stavka 3. ovoga članka, ili kad bez opravdanog razloga prekine ili napusti započeto uklanjanje, lučka kapetanija će **rješenjem narediti ovlaštenom tijelu da na trošak i rizik vlasnika odmah ukloni potonulu stvar na najbrži i najefikasniji način, uključujući i njenu prodaju na javnoj dražbi, vodeći pritom računa o zaštiti morskog okoliša.**
- (5) U slučajevima kada opasnost postane osobito ozbiljna, lučka kapetanija može i bez donošenja prethodnog rješenja iz stavka 3. ovoga članka postupiti prema stavku 4. ovoga članka.
- (6) Ako se utvrdi da potonula stvar predstavlja opasnost u smislu članka 840.a stavka 4. ovoga Zakonika, a nadležnoj lučkoj kapetaniji je vlasnik nepoznat, lučka kapetanija će odmah postupiti po stavku 4. ovoga članka.
- (7) **Tijelo ovlašteno za uklanjanje potonule stvari iz stavka 4. je trgovačko društvo Plovput d.o.o. za potonule stvari koje se nalaze izvan lučkog područja, tijelo koje upravlja lukom za potonule stvari koje se nalaze unutar lučkog područja, odnosno tijelo koje upravlja pomorskim dobrom za stvari koje su se nasukale ili ih je more izbacilo na kopneni dio pomorskog dobra.**
- (8) **Sredstva za uklanjanje temeljem stavaka 4., 5. ili 6. ovoga članka osigurava tijelo ovlašteno za uklanjanje, osim kad je riječ o trgovačkom društvu Plovput d.o.o. u kojem slučaju se sredstva osiguravaju u državnom proračunu, što ne utječe na obvezu vlasnika da naknadi sve**

45 Prijedlog izmjena i dopuna u zakonskom tekstu označen je masnim slovima.

troškove u vezi uklanjanja za koje odgovara sukladno članku 840.t ovog Zakonika.

- (9) Žalba protiv rješenja iz stavaka 3., 4., 5. i 6. ovoga članka nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor.
- (10) **Rješenja i obavijesti koji se donose temeljem ovoga članka dostavljaju se vlasniku ili ovlaštenoj osobi sukladno pravilima o javnoj objavi, prema odredbama zakona kojim se uređuje vođenje upravnog postupka.**

6. Izvori financiranja obveznog uklanjanja podrtine ili potonule stvari i osiguranje tražbine naknade troškova

Općenito, *de lege lata* propisana je objektivna odgovornost vlasnika za troškove obveznog uklanjanja podrtine odnosno potonule stvari (PZ, čl. 840.nj). Nadalje, PZ predviđa obvezno osiguranje odgovornosti za troškove uklanjanja podrtine kad je riječ o plovnim objektima od 300 BRT i više. Uz obvezno osiguranje propisano je i pravo na izravnu tužbu protiv osiguratelja odgovornosti (PZ, čl. 840.p i 840.r). Međutim, s obzirom na kriterij od minimalno 300 BRT, obvezno osiguranje rijetko će se odnositi na plovne objekte u marinama. Osim toga, kada je riječ o napuštenom plovilu, malo je vjerojatno da bi za takvo plovilo postojalo važeće osiguranje.

De lege ferenda, kako je već izneseno u prethodnom poglavlju, ako vlasnik ne postupi po nalogu kapetanije ili u situacijama kada je uklanjanje hitno zbog velike izravne opasnosti, pa tijelo koje upravlja lukom, u konkretnom slučaju koncesionar luke nautičkog turizma, uklanja podrtinu odnosno potonulu stvar po nalogu lučke kapetanije na trošak i rizik vlasnika, ono mora osigurati financijska sredstva potrebna za uklanjanje (vidi prijedlog izmjena čl. 840.n st. 10. i 840.s st. 8.). Tada mu pripada zakonsko založno pravo i pravo retencije na uklonjenoj podrtini odnosno potonuloj stvari te mogućnost namirenja u ovršnom postupku ili prodajom na javnoj dražbi koja će se provoditi sukladno novom Pravilniku o javnoj dražbi.⁴⁶

Pročišćeni tekst članka 840.u PZ-a *de lege ferenda* glasio bi:⁴⁷

- (1) Kada lučka kapetanija postupi sukladno odredbama članka 840.n stavaka 4., 6. ili 7. odnosno članka 840.s stavaka 4., 5. ili 6. ovog Zakonika, **Republika Hrvatska, odnosno tijelo koje je uklonilo podrtinu ili potonu-**

⁴⁶ Vidi bilj. 42 *supra*. *De lege lata* financijska sredstva za obvezno uklanjanje podrtina osiguravaju se u državnom proračunu, ovlast za uklanjanje ima lučka kapetanija, a vjerovnik je država. Prijedlogom *de lege ferenda* razrađena je nadležnost za uklanjanje, s obzirom na lokaciju na kojoj se podrtina odnosno potonula stvar nalazi, a sukladno tome predložene su odgovarajuće izmjene u izvoru financiranja te vjerovničkim pravima.

⁴⁷ Predložene izmjene i dopune u zakonskom tekstu označene su masnim slovima.

Iu stvar te osiguralo sredstva za njeno uklanjanje ima založno pravo na uklonjenoj potonuloj stvari ili podrtini radi osiguranja naknade troškova lociranja, označavanja i uklanjanja, te može uklonjenu potonulu stvar ili podrtinu zadržati dok joj odgovorna osoba ne podmiri te tražbine, osim za potonule stvari ili podrtine za koje se utvrdi da imaju obilježja kulturnog dobra ili su od vojnog značaja.

- (2) Ustupanjem tražbine za naknadu troškova lociranja, označavanja i uklanjanja podrtine odnosno potonule stvari prenosi se i zakonsko založno pravo i pravo zadržanja iz stavka 1. ovog članka.**
- (3) Vjerovnici iz stavka 1. ovog članka ovlašteni su namiriti svoje tražbine iz prodajne cijene podrtine, odnosno potonule stvari ostvarene prodajom na javnoj dražbi ili sudskom prodajom odgovarajućom primjenom odredaba glave II. dijela IX. ovoga Zakonika.**
- (4) Na javnu dražbu iz stavka 3. ovoga članka, članka 840.a stavka 6., članka 840.n stavaka 6. i 7. te članka 840.s stavka 4. ovoga Zakonika, na odgovarajući se način primjenjuju odredbe članka 171. ovoga Zakonika.**

S tim u vezi trebalo je predložiti i odgovarajuću izmjenu u članku 912. stavku 1., točki 1. pa bi pročišćeni tekst članka 912. *de lege ferenda* glasio:⁴⁸

(1) Iz diobne mase vjerovnici se podmiruju prema ovom redu prvenstva:

- 1) **Vjerovnici čije su tražbine osigurane zakonskim založnim pravom s osnova članaka 171. i 840.u ovoga Zakonika**
- 2) vjerovnici čije su tražbine osigurane pomorskim privilegijem,
- 3) vjerovnici prava zadržaja [...],
- 4) vjerovnici čije su tražbine osigurane hipotekom na brodu,
- 5) ostali vjerovnici.

(2) Troškovi nastali u tijeku postupka prodaje broda namiruju se prije razdiobe kupovnine, pa i prije bilo koje tražbine navedene u stavku 1. ovoga članka.

7. Zaključak

Prijedlozi zakonskih izmjena relevantni u kontekstu teme ovog rada, s obzirom na svoj cilj, mogu se grupirati u tri skupine:

⁴⁸ *Ibid.*

1. Izmjene i dopune kojima je cilj polje primjene odredaba o vađenju i uklanjanju podrtina i potonulih stvari proširiti na kopneni dio pomorskog dobra i na napuštene pomorske objekte koji se nalaze na kopnenom dijelu pomorskog dobra (uključujući i luku) uz odgovarajuću primjenu odredaba o dobrovoljnom vađenju na postupanje s napuštenim pomorskim objektima na obali.

2. Izmjene i dopune kojima je cilj dodijeliti tijelu koje upravlja pomorskim dobrom odnosno lukom status poštenog nalaznika u odnosu na podrtine, potonule stvari i napuštene pomorske objekte na svojem području upravljanja kako bi mu se omogućilo pokretanje postupka vađenja, njegova poduzimanja i stjecanja vlasništva nad izvađenom stvari. Poštenu nalaznik prema ovom prijedlogu ne može odbiti vlasništvo ako poduzme vađenje i proteknu svi zakonski rokovi te se vlasnik ne pojavi u postupku ili se u postupku odrekne svoje stvari.

3. Izmjene i dopune kojima je cilj razraditi nadležnost i izvore financiranja za obvezno uklanjanje podrtina, potonulih stvari i podstandardnih brodova, a s obzirom na zahtjev Ministarstva da se operativni dio postupanja s podrtinama prebaci s lučkih kapetanija na tijela koja upravljaju lukama/pomorskim dobrom, odnosno na trgovačko društvo Plovput ako se podrtina odnosno potonula stvar nalazi izvan lučkog područja.

De lege ferenda, marina može riješiti problem napuštenog plovila:

- pokretanjem postupka fakultativnog vađenja u statusu poštenog nalaznika čime joj se omogućuje da u roku od ukupno 45 dana od obavijesti nadležnoj lučkoj kapetaniji o napuštenom plovilu stekne vlasništvo nad napuštenim plovilom u posebnom upravnom postupku;

- pokretanjem inspeksijskog nadzora nad podstandardnim plovilom prijavom takvog plovila nadležnoj lučkoj kapetaniji te obveznim uklanjanjem takvog plovila po nalogu kapetanije koji će uslijediti;

- prijavom podrtine koja predstavlja opasnost za sigurnost plovidbe, morski okoliš ili povezane interese nadležnoj lučkoj kapetaniji i daljnjim postupkom obveznog uklanjanja podrtine.

Bibliografija

Članci:

1. A. V. Padovan, V. Skorupan Wolff, Pomorskopravni institut uklanjanja podrtina – konceptijska razmatranja i kritika pravnog uređenja u hrvat-

- skom pomorskom pravu, *Poredbeno pomorsko pravo = Comparative Maritime Law*, god. 50 (2011), 165, str. 117-163.
2. D. Majstorović, Ovršno pravo – prodaja (napuštenih) plovila, *XXIV Savjetovanje – Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse, Godišnjak 16*, Hrvatsko društvo za građanskopravne znanosti i praksu, Zagreb, 2009., str. 841-853.
 3. A. V. Padovan, Privremena mjera zaustavljanja jahte pred hrvatskim sudom radi osiguranja tražbine koncesionara marine, D. Ćorić, N. Radionov, A. Čar (ur.), *Zbornik radova 2. Međunarodne konferencije transportnog prava i prava osiguranja – Transportno pravo ususret budućnosti*, Zagreb, Hrvatska, 12. – 13. listopada 2017., Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2017., str. 379-406.
 4. V. Skorupan Wolff, A. V. Padovan, Osobitosti prestanka i stjecanja prava vlasništva na podrtinama i potonulim stvarima, *Poredbeno pomorsko pravo = Comparative Maritime Law*, god. 54 (2015), 169, str. 89-143.
 5. V. Skorupan Wolff, A. V. Padovan, Kritika važećeg i prijedlog novog pravnog uređenja vađenja i uklanjanja podrtina i potonulih stvari, *Poredbeno pomorsko pravo = Comparative Maritime Law*, god. 51 (2012), 166, str. 11-77.
 6. V. Skorupan Wolff, A. V. Padovan, Vađenje podrtina i potonulih stvari u svjetlu novele Pomorskog zakonika iz 2013. godine, *Poredbeno pomorsko pravo = Comparative Maritime Law*, god. 56 (2017), 171, str. 91-143.

Propisi:

1. Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, Narodne novine br. 91/1996, 68/1998, 137/1999, 22/2000, 73/2000, 129/2000, 114/2001, 79/2006, 141/2006, 146/2008, 38/2009, 153/2009, 143/2012, 152/2014.
2. Pomorski zakonik, Narodne novine br. 181/2004, 76/2007, 146/2008, 61/2011, 56/2013, 26/2015.
3. Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama, Narodne novine br. 158/2003, 100/2004, 141/2006, 38/2009, 123/2011, 56/2016.
4. Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama, Narodne novine br. 158/2003, 100/2004, 141/2006, 38/2009, 123/2011, 56/2016.
5. Pravilnik o uvjetima i načinu održavanja reda u lukama i na ostalim dijelovima unutarnjih morskih voda i teritorijalnog mora Republike Hrvatske, Narodne novine br. 90/2005, 10/2008, 155/2008, 127/2010, 80/2012, 7/2017.

6. Uredba o uvjetima kojima moraju udovoljavati luke, Narodne novine br. 110/2004.
7. Ovršni zakon, Narodne novine br. 112/2012, 25/2013, 93/2014, 55/2016, 73/2017.
8. Zakon o sudovima, Narodne novine br. 28/2013, 33/2015, 82/2015, 82/2016.
9. Zakon o parničnom postupku, Narodne novine br. 53/1991, 91/1992, 58/1993, 112/1999, 88/2001, 117/2003, 88/2005, 02/2007, 84/2008, 123/2008, 57/2011, 148/2011, 25/2013, 89/2014.
10. Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine br. 35/2005, 41/2008, 125/2011, 78/2015.
11. Uredba za provedbu Carinskog zakona, Narodne novine br. 161/2003, 69/2006, 5/2007, 70/2008, 76/2009, 29/2011, 10/2013.
12. Carinski zakon RH, Narodne novine br. 78/1999, 94/1999, 117/1999, 73/2000, 92/2001, 47/2003, 140/2005, 138/2006, 60/2008, 45/2009, 56/2010.
13. Zakon o provedbi carinskih propisa Europske unije, Narodne novine br. 54/2013.
14. Zakon o provedbi carinskog zakonodavstva Europske unije, Narodne novine br. 40/2016.
15. Zakon o potvrđivanju Međunarodne konvencije iz Nairobija o uklanjanju podrtina iz 2007. godine, Narodne novine br. 3/2017.

Ostalo:

1. EU Commission, Brussels, 30.3.2017, SWD (2017) 126 final, Commission Staff Working Document on Nautical Tourism.
2. Odluka Ministarstva mora, prometa i infrastrukture Republike Hrvatske, Klasa: 011-01/16-02/117, Urbroj: 530-03-2-1-2-17-2 od 1. veljače 2017.
3. Odluka Ministarstva mora, prometa i infrastrukture Republike Hrvatske, Klasa: 011-01/16-02-74, Urbroj: 530-04-2-1-1-16-1 od 5. srpnja 2016.
4. IMO, Status of Conventions, <http://www.imo.org/en/About/Conventions/StatusOfConventions/Documents/Status%20-%202017.pdf>, stranica posjećena 25. srpnja 2017.

Predsjedatelj:

Zahvaljujem kolegici Padovan. To je još jedan zgodan prikaz stanja koji je dokraja raščlanjen. To mi se jako sviđa. Tu ima puno prijedloga *de lege ferenda*. Treba te stvari uredno sistematizirati i stvoriti prikladna rješenja za razne situacije o kojima je riječ. To vidim kao dobro napravljeni kostur koji treba pretočiti u zakonske norme. To je dobro. Mislim da je upravo to cilj ovakvih naših okupljanja – rasprava o pitanjima koja zahtijevaju rješenja.